

/ Ред. Є. Вертипорох, Б. Стебельський. – Торонто: Друкарня Видавничої Спілки “Гомін України”, 1966. – Ч. 7.

¹⁰ Наші “Критики” з позицій московського народоббивства // Естафета: збірник АДУК. – Нью-Йорк; Торонто: Видавнича Спілка “Гомін України”, 1974. – Ч. 2. – С. 297-300.

¹¹ Канадське Наукове Товариство ім. Шевченка. – Том XXXII. Богдан Стебельський. Ідеї і творчість: збірник статей та есеїв / Ред. О. Копач. – Торонто: Друкарня Видавництва Спілки “Гомін України”, 1991.

¹² Канадське Наукове Товариство ім. Шевченка. – Том XXXII. Збірник наукових праць Канадського НТШ / Ред. Б. Стебельський. – Торонто: Друкарня Видавництва Спілки “Гомін України”, 1993.

ОКСАНА БОЙКО

Кременчуцький університет економіки, інформаційних технологій і управління
Кременчук

РЕЛІГІЙНІ МОТИВИ У ТВОРЧОСТІ ЛЕОНІДА МОЛОДОЖАНИНА (СКУЛЬПТУРА, ІКОНИ, ВІТРАЖІ, МОЗАЙКА)

Талант – зірка душі мистця. Леонід Молодожанин народився 1915 року 15 січня в місті Полонному (тепер Хмельницької області) в сім'ї гончара. За словами самого Леоніда Молодожанина, він “всмоктав глину” разом з молоком матері. Любов до створення пластичних форм стала часткою його ества і визначила життєвий шлях. Період навчання майстерності скульптора супроводжувався складними історичними подіями, тож закінчити повний курс в Ленінградській Академії мистецтв у класі скульптури під керівництвом професора Матвія Манізера, не вдалося. Ще юнаком Леоніда разом з іншою молоддю було вивезено до Німеччини на тяжкі роботи. І навіть в такій скрутній врятувала його незмінна зірка творчості – талант. Знайомство з Ернстом Шуле вивело Леоніда на новий щабель творчого зростання. Дуже скоро Леонід Молодожанин переїжджає до Відня до майстерні скульптора Вільгельма Франса, який був щиро здивований високим рівнем майстерності юнака з України... Потім було навчання в Берлінській Академії і незабутня зустріч з майбутньою дружиною Маргарет Шолтес. Та сувора повоєнна Європа дарує унікальну зустріч з колишнім гетьманом України Павлом Скоропадським, який у відвертій розмові порадив молодому подружжю “своєчасно змотувати вудки” і вибиратися з Німеччини за океан у Канаду, де мешкає багато українців і вони добре розбудовують своє національне життя. Згодом Леонід і Маргарет так і вчинили, оселившись у Вінніпезі (штат Манітоба), де мешкають і до сьогодні. Найбільшою нагородою і визнанням для скульптора за багаторічну

працю став “Сад скульптур Лео Мола”, відкритий 18 червня 1992 року в Ассінбай – парку за підтримки мера міста Вінніпега. Цей музей під відкритим небом зібрав всі скульптурні твори Лео Мола, та далеко не все, що було створено майстром за життя. Адже крім скульптур, є ще керамічні твори, живописні полотна, мозаїка, вітражі та безліч графічних замальовок, ескізів.

Сакральні образи та їх модифікації. Серед багатого доробку Маєстро левову частку займають твори сакрального характеру та скульптурні портрети релігійних діячів: це кілька стильових модифікацій портретів Патріарха Йосипа Сліпого; прекрасна галерея образів Римських пап Івана XXIII, Павла VI й Івана-Павла II, що виконані для Українського Католицького Університету ім. Св. Климента в Римі; Філадельфійський пам’ятник митрополиту Андрію Шептицькому та портрет митрополита Іларіона Огієнка; символом страждання за християнську віру є відлита в бронзі вражаюча постать Падре Пію. Та не тільки римських першоієрархів вирізьблював мистець. Коло його інтересів сягає історії духовності давньоруської доби. До ювілею хрещення Київської Русі-України з’явилися медальйони з барельєфним зображенням святих Ольги й Володимира, скульптура Анни Ярославни – як втілення мудрості й краси, пам’ятник князю Володимиру. Оригінальна монументальна композиція, в котрій зійшлись античність і сучасність, це “Викрадення Європи”. Модерні ремінісценції зустрічаємо у таких творах Лео Мола, як абстрактна композиція “Розп’яття”, виконана в техніці ручного кування; барельєфний образ Прометея на мармуровій плиті поруч з Вашингтонським пам’ятником Тарасу Шевченкові. Серед галереї сакральних образів окремим стовпом стоїть скульптура пророка Мойсея, в котрій висока майстерність поєдналась з оригінальним авторським баченням.

Обдарована Богом людина унікальна в усіх своїх проявах. Тому нас не дивує, що крім скульптурного жанру, Леонід Молодожанин успішно працював у жанрі монументального живопису, виконавши прекрасну серію вітражів для церков Канади, зокрема 12 вікон та вікно – розенда для катедрі Св. Володимира і Св. Ольги, також вітраж “Таємна Вечеря” трикутної форми для Об’єднаної церкви в Вінніпезі. Рідкісною для східного християнства за своєю композицією є монументальна мозаїка “Свята Трійця” для Святотроїцького собору (Вінніпег), яскраво виражений христологічний характер якої вражає своєю глибиною і величиною.

В авторській колекції мистця зберігаються численні ескізи ікон, що давно стали невід’ємною часткою Божественної літургії в багатьох церквах Канади. Та враховуючи надзвичайну цінність часу, докладно зупинитися на кожному творі неможливо. Тому серед усіх розглянемо ті, котрі вирізняються оригінальною авторською ідеєю, своєрідною манерою виконання, осяяні світлом творчої особистості скульптора і зберігають непідробний гуманізм, відкритість Всесвіту (що споконвіку

було характерною рисою українського народу).

Папа римський Іван-Павло II. Історія створення серії портретів. 1978 року після раптової смерті Івана-Павла I, було обрано нового папу – польського кардинала з Кракова Кароля Войтилу, найменшого Іваном-Павлом II. Вперше за всю майже двохтисячолітню історію Римо-Католицької Церкви її головою було обрано слов'янина. Одним з виявів позитивного ставлення українців до нового папи було замовлення патріархом і кардиналом Йосифом Сліпим Лео Молові поясного портрета Івана-Павла II. Це замовлення надійшло скульпторові під час його приїзду до Італії 1979 року. Скульптор погодився. Папа часто зустрічався з віруючими на майдані святого Петра, влаштував загальні аудієнції для паломників. Саме там скульптор бачив папу зблизька, спостерігав за його усміхненим обличчям, привітною манерою розмовляти з людьми. Багаторічний досвід портретиста, натренована пам'ять зауважувати найістотніше з того, що потрібно зафіксувати й відобразити у скульптурному портреті, допомогли йому в роботі над твором без потреби, аби брати сеанси моделювання з натури. Пізніше, коли портрет було завершено, і його могли оглянути люди, рідко хто з них утримався від захоплення схожістю портрета до живою Івана-Павла II з його відкритістю, зверненістю до люду, з його усмішкою усім обличчям. Молодожанин створював свої портрети після коротких сеансів роботи з натури або ж на основі фотографії чи інших зображень. Розмова з людиною, портрет котрої мав виконувати, давала майстрові часом більше візуальної інформації, ніж години непорушного сидіння її під час сеансів.

За формою виконання портрет папи Івана-Павла II належить до ретельно деталізованих портретів з гладенькою манерою ліплення. В подібній манері Лео Мол виконував раніше портрети Павла VI, Івана XXIII, кардиналів Сліпого й Тіссерана. Цю манеру, зорієнтовану на стиль класицизму, можна було б назвати “католицькою”, її характеризує цілковите виключення пливких і гострих форм. Шкіра обличчя гладенька, але гладкість не доведено до полірування; у ній помітна шершавість, свій вишуканий рельєф. І це добре, бо уподібнює такого роду гладкість до природного вигляду шкіри. Одяг теж трактується гладко, проте деталі – без надмірної витонченості, шершавість проступає ще виразніше, ніж на обличчі. Скульптор потрактував одяг Івана-Павла II дрібними наліпами кульок, які зверху прогладжені різцем. Така поверхня створює форму, яка імітує фактуру тканини і не дає полисків. Передав Лео Мол накладені та вишиті орнаменти на тканині.

З цього портрета Івана-Павла II Лео Мол зробив чотири відливи в бронзі, котрі зберігаються в Українському Католицькому Університеті в Римі, в музеї Ватикану, в одному з музеїв у Німеччині і в особистій збірці Молодожанина у Вінніпезі.

Скульптура в Альтотингу. Паломництва папи Римського Івана-Павла II в різні країни світу, зокрема його історичне відвідання Німеч-

чини 1980 року, лягло в основу статуї Лео Мола для містечка Альтотінг, розташованого в найпівденнішій приальпійській частині Баварії. Тож саме там папа вклонився пресвятому образу, що має серед баварців назву “чорної Мадонни”. Факт вшанування папою образу Богородиці не пройшов повз увагу відомого в Баварії чернечого “Товариства св. Діви Марії”, яке й вирішило увічнити цю подію, встановленням бронзової статуї папи біля каплиці Марії Магдалини, звернувшись з таким проханням до Лео Мола. Отож, власне, концепцію “папи усіх народів Христа” автор узяв за основу пам’ятника в Альтотінгу. А портретна частина вже була готовою. На якісь міліметри скульптор змінив малюнок очей, – адже погляд у монументальній скульптурі мав бути спрямований у далечінь і охоплювати великі обшири. В одязі єпископа, у високій (прикрашеній візерунком з листя лавру й геральдичними елементами) митрі, з посохом, який вінчає розп’яття Христа, піднявши правицю у привітанні, Іван-Павло II при цьому не має нічого такого, щоб промовляло про його зверхність, винятковість, вивищеність над іншими. Християнин серед рівних, він ніби йде назустріч людям. Ідея єдності з людьми пронизує пам’ятник. Звертальність і порив зумовили динаміку скульптури: тканина одягу ніде не звисає поздовжньо, а скрізь береться широкими діагональними складками, продовжують напрям руху руки кілька монументальних складок фелону у вигляді півкіл. Драпірований одяг нагадує традиції еллінської скульптури, пов’язує не тільки манеру виконання з давниною, а й підсилює зміст творіння, наближаючи його духовні цінності до тисячолітніх скарбів.

Лео Мол подбав про деталі, щоб вони були виразні. Він доклав зусиль і виявив уміння при формуванні загального контуру скульптури. Пам’ятник було встановлено на виступі каплиці на тлі світло-кремової стіни. Це забезпечує особливу роль контуру, силуету твору. Для чіткішого прочитання пам’ятника важко знайти інше тло. Тут вступає у свої права мова контрасту форми й кольору. Лео Мол використав для композиції схему еліпса – форму, яка символізує завершеність і досконалість. У скульптора з’явилась ідея доповнити загальну композицію, тим самим забезпечити гармонію мас, геральдикою папської влади, для якої характерна папська корона-тіара, яка складається з трьох частин. Перш – небо, друга – земля, третя частина – чистилище, потойбічний світ. Елементи символізують владу над всіма частинами. Побіч від тіари – два ключі, котрі дають владу в’язати і відпускати. А під хрестом з літерою “М” написано – “Totus tuus”. Сам майстер тішився своєю знахідкою, і ченці також погодилися на нововведення.

“Темна Вечеря” та серія вітражів для канадських церков.
 Погляньмо на перші кроки еміграційного життя в Канаді, коли зрілий мистець зміг виділитись серед творчого середовища перемогою у конкурсі на кращий проект пам’ятника Тарасу Шевченку. В цей час з’явилась чудова нагода проявити свій різнобічний талант у сфері монументального живопису. Об’єднана церква у Вінніпезі замовила

Леоніду Молодожанину вітраж з християнським сюжетом – Таємна Вечеря. Відома в світі фреска Леонардо да Вінчі свого часу відкрила людству неповторну унікальність сюжету, поєднавши в собі новаторські на той час ідеї повітряної і лінійної перспективи, закон Золотого перетину й горизонтальну композицію. Щоб уникнути подібності до відомого шедевра, Лео Мол обирає трикутний формат витягнутої дотори форми (793x671x793). Відповідно і композиційна будова сюжету розвернулася з горизонтальної на вертикальну: витягнутим прямокутником розташований стіл, навколо котрого сидять Апостоли, в основі столу – Син Божий. Перед Ним чаша з вином як символ Святого причастя, в центрі столу – білий Агнець. Образ Ісуса виділяється кількома засобами: композиційно (Він сидить на чільному місті за столом в найвищій точці трикутника – вітражу). Обличчя Ісуса зображено в анфас – Він дивиться в очі глядачеві, благословляючи правицею, а лівою рукою втішає матір Марію (тоді як портрети учнів в профіль). Окрім своєрідного розташування, центральний образ виділено й кольором: яскрава червона накидка, білосніжна сорочка і жовтогарячий німб світяться на темно-синьому тлі небес. Така багатозначущість кожного елемента поряд з досить простою композицією перетворює вітраж на глибокий художній твір, що оживляє подію й веде глядача до роздумів. Аби надати вітражеві особливої виразності, Леонід Молодожанин кожне портретне зображення виконує окремим живописним розписом, фарбами, котрі за авторською технологією сплавляються зі склом.

Оригінальні ідеї, новаторські пошуки індивідуального стилю та унікальні технологічні знахідки Леонід Молодожанин згодом розвинув у серії вітражів для катедр Св. Володимира і Св. Ольги у Вінніпезі. Варто пригадати, що Лео Мол виконав вітражі для 30 храмів та інших духовних установ, загалом за його проектами виготовлено понад 80 вітражів. Такий плідний шлях у вітражному мистецтві дав змогу виробити свій індивідуальний стиль. Проживаючи у Нідерландах, Молодожанин знайомиться з таємницями плавлення і фарбування металевими окисами скла, монтажу вітражів. Досконала техніка дозволяла яскраво і “легко” втілювати багаті колорити й складні композиції. Роздивляючись серію з 12 вітражів (Вінніпег), впадає в очі народний характер цих творів, що наближає їх до давніх українських традицій живопису на склі. Цей жанр, як своєрідне явище народної культури, має давні традиції у світовому мистецтві, а своїм корінням сягає часів Візантії. В Україні ж у ХІХ ст. він належав до пріоритетних видів образотворчого мистецтва. Тож імовірно, що збережені традиції живопису на склі вплинули на формування смаків ще за дитинства Леоніда, назавжди закарбувавши в душу естетику народу, поєднавши казкове і правдиве, земне і фантастичне, реальне й нереальне... Вітражі Лео Мола вирізняються площинним зображенням, яскравими колоритами, багатою декоративністю, що є стилістичними особливостями народної ікони на склі. Автор щедро збагачує свої твори елементами народного декоративно-вжитко-

вого мистецтва. Багатство гончарної справи представлено на вітражах куманцем, барильцями, дзбаном та таріллю, поруч з чарками та плесканцями автор зображує і різьблені дерев'яні свічки – трійці. У багатьох випадках тлом для них виступає орнаментовка вишиваних рушників чи тканин ковдри, вдало поєднуються опішнянський розпис з ткацькою традицією Волині, майстерними виробами карпатських різьбярів. Культурою української землі дихають старенькі дерев'яні церковки, сільські хатки під солом'яною стріхою. Вдало поєднується розмаїтість традиційного одягу від киеворуської до сучасної доби. Не оминули уваги майстра й традиційні народні свята з колоритною символікою ще дохристиянського періоду: снопи пшениці. Восьмикутна зірка в руках колядників, сонях. Сонце й місяць, чаша, птах, білий голуб, корона. А найчастіше вживаний хрест.

Навіть пісенна творчість забриніла в царині скляної картини: сивий бандурист перебирає струни бандури, молодий гуцул трембітою сповіщає радісну новину Різдва Христового. Музичні інструменти у вітражах на ряду з книгами, скрижальми, геральдичними знаками, стають промовниками і носіями багатой історії та культури.

Робота над серією тривала кілька років, була складною за задумом, бо відкривала великий пласт історії від князівства Святих Ольги і Володимиря, Святослава Мудрого, захоплюючи й козацьку добу Івана Мазепи, аж до сучасних днів. Паралельно іде сюжетна лінія християнської історії новозавітного періоду: Різдво і Воскресіння Христове, чудесний образ Козацької Покрови. Новітні часи представлені у “Золотоверхому Києві” та вікнах “Місто Львів”, “Спроби поєднання”, “Від Малої церкви до Митрополичої Катедрі”... Подивившись на вікна в історію – і наче навколо тебе вся Україна, розгорнута на барвистому рушнику!

“Пророк Мойсей” різця Леоніда Молодожанина.

Мистець, осяяний небесним світлом,

Він камені вбача відбиток думи.

Наповнені натхненням всі творіння,

Осяяні тим Духом всі скульптури.

Поезія Мікеланджело Буанарроті однаково справедлива як для образу Мойсея, створеного генієм Відродження, так і для скульптури Лео Мола. Та треба мати неабияку відвагу, аби взятися за трактування в скульптурі старозавітного пророка, коли у світовому мистецтві вже існує геніальний твір на цю тему. Та навіть з першого погляду глядач розуміє, що обидва твори розділяють не тільки століття, епохи, а філософська концепція, – яскрава індивідуальність мистців. Очевидно, що твір різця Леоніда Молодожанина – дитя нового часу, сповненого символізму. Скульптор як тонкий психолог, вирішив зображальну тему не поверхово, а вклав одну з найсимволічніших проблем ХХ ст.: коливання у виборі між пріоритетом Духа чи матерії. Допоміг же скульптору зрозуміти пророчу вдачу Мойсея Іван Франко своєю поемою “Мойсей”.

“Цей твір своєю метафоричною мовою навіть ліпше збігався з моїм уявленням про людину” – згадує Лео Мол. Навіть у своєму житті поет нелюдськими зусиллями намагався змінити дихання Духа – диханням розуму. Життя своє, істоту свою він різав на шматки для того, ... щоб в кінці шляху зрозуміти, що розум – смертний, історичний і обмежений, Дух же – вічний, надісторичний і безмежний, бо Дух ісходить від вічного Бога, “як світло від світла”.

Після довгої підготовчої роботи скульптор зупиняється на образі Мойсея – пастуха, котрий пасе отару біля гори Хорив. У терновому кущі серед полум'я йому з'являється видіння. Відбувається розмова між пророком і Богом, яка стає підґрунтям для концепції скульптури. І Лео Мол спробував “намалювати” в своїй уяві, якими могли бути відчущання, рухи, вираз Мойсея. “Я вдався до засобу, що досить рідко застосовується, – до відображення крайнього збудження і бурхливого руху” – пригадує Лео Мол. І як результат творчого пошуку, скульптура справді випадає з дотеперішнього річища творів Молодожанина з класичною манерою. Ця постать трактована за допомогою гострих і рвучких форм. Маси напластовані одна на одну збуреною хвилею. Довга борода не лежить на випнутих грудях, а клубочиться по них, навіваючи враження крайньої напруги і швидких рухів голови. Світа з грубої ровни береться дебелими складами, немов цупку тканину розвіває сильний вітер. Але що найбільше вражає, то це розведені руки Мойсея – дивно бачити дуже, м'язисті руки, підведені у нерішучості і цілковитому здивуванні. Вказівним пальцем правиці він вказує на небо, а долоня лівої викриває внутрішню боротьбу і непевність. Таке положення рук відображає два зустрічні рухи: повеління від Бога (вертикаль) і пристрасті людини (горизонталь).

Уся драматична поза Мойсея – неначе великий знак запитання, ілюструє його слова сумніву: “Хто я, що піду до фараона і виведу з Єгипту синів ізраїлевих?..” Обличчя пророка випромінює глибоку драму, очі широко відкриті, сприймаючи видіння. Це момент наповнення Святим Духом – силою Божою. Образ нагадує велетенський хрест. Майстер довів скульптуру до певної простоти геометричних форм, але підкорив загальній ідеї. Тож ми бачимо простоту, яка народила скульптуру-думку.

Авторська знахідка чудова і в тому, як оброблений матеріал (вапняк), з якого створена скульптура: замість блискучої поверхні мармуру ми спостерігаємо шершаву поверхню, яка, відбиваючи сонячне світло, надає скульптурі ефекту розсіяних м'яких світлотіней, неначе постать пророка огорнена повітрям, живе і дихає в атмосфері події...

“Пророк Мойсей” не був замовною скульптурою. Проте сталося так, що ним зацікавилися представники єврейських громад, колекціонери. Ось чому після того як автор у 1954 році витесав її, зробив ще 12 відливів у бронзі, залишивши твір у статусі оригінального.

Зерна українського мистецтва в скарбниці світової культури.

Мета всього життя Лео Мола – творчість. Тільки в цьому процесі можлива реалізація внутрішнього світу людини, її Волі, спрямованої на прекрасне – вищий світ духовності, віри, котрий в християнстві символізує Царство Небесне і Трійця.

Вроджений талант, прекрасна художня освіта в житті Лео Мола поможлились на працездатність, цілеспрямованість, добру вдачу, вміння віднайти в собі сили й мудрість в скрутні часи, залишитись добродією людиною в моменти злетів. Лео Мола притаманні такі риси, як людяність, доброта, віддана любов мистецтву й незмінна любов до України, трепетне ставлення до національної культурної традиції.

Творчий доробок Леоніда Молодожанина, на прикладі багаторічного досвіду майстра, доводить, що класичний стиль виконання не тільки має право стати художньою мовою для сучасних мистців, а й виступає “берегинєю” найкращих традицій, досягнень в майстерності виконання, глибоких знань з анатомії людини, кольорознавства, композиційних законів і розуміння природної гармонії, втіленої в мистецтво. Ці знання підсилює авторська індивідуальність, оригінальність і новизна ідей. При вдалому поєднанні ми спостерігаємо справжні мистецькі твори світового рівня, котрі з належною увагою були сприйняті й визнані не тільки світовими мистецькими колами, а й народами, незалежно від мови, країни.

Одна з обраних Лео Молом тематичних ліній – релігійна, стала вагомим внеском в розвиток української духовності, культури і мистецтва і представила їх на світовому рівні в Канаді, Америці та Європі.

Все це потребує особливої уваги, вивчення і висвітлення досягнень нашого співвітчизника в Україні.

Примітки:

1. Степовик Д. Скульптор Лео Мол: Життя і творчість. – К.: Мистецтво, 1995.
2. Вітражі Катедри Св. Володимира й Ольги. Ювілейний комітет Катедри Св. Володимира й Ольги. – Вінніпег; Манітоба, 1977.
3. Франко П. Патріарх Йосиф Сліпий. Альбом. – Львів, 1997 рік.
4. Воропай О. Звичаї нашого народу. Етнографічний нарис. – К.: Оберіг, 1993.
5. Николаева Т. Історія українського костюма. – К.: Либідь, 1996.
6. Сидор О. Українське Богословське Наукове Товариство // Богословія. – Рим, 1996.
7. Овсійчук В. Українське малярство X – XVIII століть. Проблеми кольору. – Львів, Інститут народознавства Національної Академії Наук України, 1996.
8. Нотатки з мистецтва. Об'єднання мистців українців в Америці, відділ у Філадельфії, грудень 1978, липень 1967. – 1990.
9. Історія української філософії / За ред. О. Федіва, Г. Мозгової. – К.: Україна, 2001.

10. Крвавич Д.П., Стельмашук Г.Г. Український народний одяг XVII – початку XIX ст. в акварелях Ю. Глоговського. – К.: Наукова думка, 1988.
11. Священник Михаил. Православный взгляд на творчество. – М., 1997.
12. Мірчук І. Естетика. – Мюнхен, 2003.
13. Leo Mol Sculpture Garden. Assmiboine Park. Winnipeg, Manitoba, Canada, Polar bear with cub, 1983.
14. Волинець С. Леонід Молодожанин – український мистець // Український Голос. – Вінніпег, 1958. – 3 вересня.
15. Канадійський журнал про українського мистця // Український Голос. – 1960. – 5 жовтня.
16. Мистецька виставка Л. Молодожанина у Вінніпегу // Новий Шлях. – 1960. – 25 березня.
17. Відкриття пам'ятника Т. Шевченкові в Вашингтоні у травні 1964 року // Новий Шлях. – 1963. – 18 травня.
18. Тарас Шевченко. Пропам'ятна книга. – Вашингтон, 1964. – С. 14, 26, 31.
19. Скульптор Л. Молодожанин // Новий Шлях. – 1965. – 7 серпня.
20. Л. Молодожанин – член Королівської Академії Мистецтв // Український Голос. – 1966. – 9 листопада.
21. Мистець Молодожанин відзначений медалею // Український Голос. – 1968. – 3 січня.
22. Скульптор Л. Молодожанин став членом Італійської Академії Мистецтва і Праці // Свобода. – 1979. – 21 грудня.
23. Українські мистці в Римі // Свобода. – 1979. – 24 липня.
24. Молодожанин – клясичний скульптор // Український Голос. – 1981. – 9 грудня.
25. Портрет папи Івана XXIII роботи Леоніда Молодожанина у Ватиканському Музеї // Вісті з Риму. – Рим, 1983. – 29 жовтня.
26. У пам'ять 1000-річчя Хрещення України // Поступ. – 1984. – 22 липня.
27. І Вінніпег має пам'ятник св. Володимира-Хрестителя України // Поступ. – 1988. – 14 серпня.
28. З галереї видатних земляків // Християнський Голос. – Мюнхен, 1989.
29. В Торонті відслонили пам'ятник князеві Володимирові Великому // Свобода. – 1989. – 14 червня.
30. Степовик Д. Гості з України у Вашингтоні. Едмонтон – 89 // Культура і життя. – Київ, 1989. – 23 липня.
31. Р. Г. // Український Голос. – 1989. – 19 червня.
32. У Вінніпезі відкриють музей праць Л. Молодожанина // Український Голос. – 1990.
33. Будують парк скульптур Л. Молодожанина у Вінніпезі // Свобода. – 1990. – 13 жовтня.